

REGION DALARNA

UTVÄRDERING AV TILLGÄNGLIGHET I KOLLEKTIVTRAFIKEN

2017-09-28

wsp

UTVÄRDERING AV TILLGÄNGLIGHET I KOLLEKTIVTRAFIKEN

Region Dalarna

KONSULT

WSP Samhällsbyggnad
Bergmästaregatan 2
791 30 Falun
Besök: Bergmästaregatan 2
Tel: +46 10 7225000
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
www.wsp.com

KONTAKTPERSONER

Region Dalarna:
Lars Nord, lars.nord@regiondalarna.se
Håkan Jansson, hakan.jansson@regiondalarna.se

WSP:
Melissa Melin, melissa.melin@wsp.com

PROJEKT
Utvärdering av tillgänglighet i
kollektivtrafiken

UPPDRAGSNAMN
Utvärdering av tillgänglighet i
kollektivtrafiken

UPPDRAGSNUMMER
10252343

FÖRFATTARE
Kristveig Sigurdardottir, Melissa Melin

GRANSKAD AV
Ebba Ramel

DATUM
2017-09-28

ÄNDRINGSDATUM

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
1.1	BAKGRUND OCH SYFTE	5
1.2	METOD	5
1.3	AVGRÄNSNINGAR	6
1.4	NOMENKLATUR	6
2	DELTAGARNAS UPPLEVELSER	8
2.1	HÅLLPLATS HAGTJÄRN	9
2.1.1	Att ta sig runt	9
2.1.2	Att orientera sig	10
2.1.3	Att ta till sig information	11
2.1.4	Att köpa biljett	12
2.1.5	Att vila	13
2.1.6	Att gå på toalett	13
2.1.7	Att ta sig in i fordonen	13
2.1.8	Övriga synpunkter	14
2.1.9	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	14
2.1	AVESTA KRYLBO JÄRNVÄGSSTATION	16
2.1.1	Att ta sig runt	16
2.1.2	Att orientera sig	18
2.1.3	Att ta till sig information	19
2.1.4	Att köpa biljett	21
2.1.5	Att vila	22
2.1.6	Att gå på toalett	23
2.1.7	Att ta sig in i fordonen	23
2.1.8	Övriga synpunkter	24
2.1.9	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	24
2.2	HEDEMORA RESECENTRUM	26
2.2.1	Att ta sig runt	26
2.2.2	Att orientera sig	28
2.2.3	Att ta till sig information	29
2.2.4	Att köpa biljett	31
2.2.5	Att vila	31
2.2.6	Att gå på toalett	32
2.2.7	Att ta sig in i fordonen	33
2.2.8	Övriga synpunkter	34
2.2.9	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	35
2.3	GAGNEF JÄRNVÄGSSTATION	36
2.3.1	Att ta sig runt	36
2.3.2	Att orientera sig	37
2.3.3	Att ta till sig information	38
2.3.4	Att köpa biljett	39
2.3.5	Att vila	39
2.3.6	Att gå på toalett	40

2.3.7	Att ta sig in i fordonen	41
2.3.8	Övriga synpunkter	41
2.3.9	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	41
2.4	BORLÄNGE RESECENTRUM	43
2.4.1	Att ta sig runt	43
2.4.2	Att orientera sig	45
2.4.3	Att ta till sig information	46
2.4.4	Att köpa biljett	48
2.4.5	Att vila	49
2.4.6	Att gå på toalett	49
2.4.7	Att ta sig in i fordonen	50
2.4.8	Övriga synpunkter	51
2.4.9	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	51
2.5	KNUTPUNKTEN I FALUN	53
2.5.1	Att ta sig runt	53
2.5.2	Att orientera sig	55
2.5.3	Att ta till sig information	56
2.5.4	Att köpa biljett	56
2.5.5	Att vila	57
2.5.6	Att gå på toalett	58
2.5.7	Att ta sig in i fordonen	58
2.5.8	Önskade förbättringar/åtgärdsförslag	58
2.6	ALLMÄNA SYNPUNKTER OCH UPPLEVELSE AV OFFENTLIGA PLATSER	60
2.6.1	Allmänt	60
2.6.2	Svårigheter	60
2.6.3	Årstidens betydelse	61
2.6.4	Vad är viktigt att tänka på?	61
2.6.5	Vanliga brister	61
2.6.6	Optimal utformning	62
3	SLUTSATSER	63

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND OCH SYFTE

Region Dalarna har initierat en utvärdering av tillgänglighet i kollektivtrafiken med hjälp av representanter från två av sina samverkansråd:

Funktionshinderrådet i Dalarna (FRID) och Landstingets Pensionärsråd i Dalarna (LPR).

Enligt Regionalt Trafikförsörjningsprogram för Dalarnas län 2015 - 2019¹ ska samverkan med funktionshinderråd och liknande organisationer ses som ett naturligt arbetssätt i såväl planering och projektering som vid byggande och drift. Programmet menar att den främsta värdemätaren på framkomlighet och tillgänglighet är den egna upplevelsen. Det står vidare i programmet att den offentliga miljön ska utformas så att den möjliggör för funktionsnedsatta att delta i samhällslivet på jämlika villkor.

Uppdraget har innefattat fallstudier på sex utvalda bytespunkter i kollektivtrafiken i Dalarna. Bytespunkterna som Region Dalarna valt att studera är Borlänge och Hedemora resecentra, Avesta Krylbo och Gagnef järnvägsstationer, bussterminalen Knutpunkten i Falun och busshållplatsen Hagtjärn på riksväg 69 mellan Falun och Vika. Dessa bytespunkter är olika såväl i fråga om trafikflöde, transportslag, funktion och tillgänglighetsanpassning. De har också olika byggår eller år då de totalrenoverats.

Med projektet vill Region Dalarna ta ett nytt grepp genom att ta hjälp av representanter från FRID och LPR (deltagarna) för att testa tillgängligheten i kollektivtrafiken och lyfta fram både det som fungerar bra och det som fungerar mindre bra på de sex bytespunkter som besöktes.

Syftet med utredningen har dels varit att fånga upp deltagarnas upplevelser och känslan för vilka funktioner de finner utmanande för att resa i kollektivtrafiken utifrån sin funktionsnedsättning. Dels att, utifrån fallstudierna, sammanfatta förbättringsförslag för bytespunkterna.

1.2 METOD

Representanter från FRID och LPR ställde upp för att medverka i en utvärdering den 12 och 14 juni 2017. Fältsstudierna genomfördes som en bussresa i en ny modern chartrad låggolvsbuss som används av Dalatrafik. Några av deltagarna var med båda dagarna medan andra medverkade under en dag. Sammanlagt var det tolv personer, sex från vardera förening, som deltog i fältresorna.

Från WSP deltog Bo-Jacob Enqvist och Kristveig Sigurdardottir stationerade på WSPs kontor i Karlstad respektive Falun.

Håkan Jansson från Region Dalarna och Mats Rosin från Landstinget Dalarna planerade fältdagarna och var med på resorna.

Med hjälp av ett frågeformulär fick deltagarna möjlighet att beskriva hur de upplevde bytespunkterna. I formuläret fanns det både frågor allmänt om deltagarnas upplevelse av att ta sig runt inom offentliga platser och platsspecifika frågor om hur det var att orientera sig, att ta sig runt, att ta sig

¹ <http://www.regiondalarna.se/wp-content/uploads/2014/12/Trafikforsorjningsprogram-Dalarna-2015-2019.pdf>

in i bussen, att ta till sig information, att köpa biljett, att vila och att gå på toaletten på varje bytespunkt för sig. Formuläret gav även möjlighet för övriga synpunkter. Upplevelser och synpunkter fångades dessutom upp med bilder och inspelade intervjuer med deltagarna. Under fältstudierna undersökte deltagarna bland annat perronger, busshållplatser, stationshus och ytor att ta sig emellan de olika reseslagen. De undersökte också hur det var att ta sig in och ur bussen resorna gjordes i. Bussar och tåg i linjetrafik användes inte för att testa på- och avstigningar men omgivningen runt på- och avstigningar utvärderades.

I enkäten blev deltagarna tillfrågade om de godkände att bilder och namn på dem visades i rapport och redovisning av fältdagarna. Alla deltagare godkände att bilder kunde visas men inte alla ville ha sitt namn med. Därför finns deltagarnas namn inte med i denna rapport.

Upplevelsena och önskade förbättringar/åtgärdsförslag sammanfattas i denna rapport. I rapporten används delvis deltagarnas egna ord från enkäterna eller intervjuerna, delvis har konsulten sammanfattat eller formulerat om för att tydliggöra resultatet. Förbättringsförslagen presenterades muntligt för Region Dalarna, FRID och LPR den 12 september 2017.

1.3 AVGRÄNSNINGAR

Uppdraget innefattade att studera sex av Region Dalarna i förväg utvalda bytespunkter. Urvalet kan inte anses ge någon indikation om vad man kan förvänta sig av tillgänglighetsanpassningar för andra bytespunkter i Dalarna.

Uppdraget fokuserade på deltagarnas upplevelser av konkreta hinder eller brister på bytespunkterna och vilka åtgärder som upplevs behövas. Utredningen är därför inte en analys över huruvida plan- och bygglagen och Boverkets föreskrifter följs på de olika anläggningarna. För att göra en sådan utredning krävs en systematisk tillgänglighetsanalys av en sakkunnig utredare.

Graden av funktionsnedsättning och behovet av hjälpmedel eller vilka Anpassningar som är användbara varierar på individnivå. Det är därför viktigt att påpeka att deltagarna representerar framför allt sig själva och vilka problem respektive individ har när hen rör sig i kollektivtrafiksystemet. Varje deltagare var dock under fältdagarna ombedd att både beskriva sina egna upplevelser och försöka beskriva möjliga utmaningar för andra individer med samma eller liknande funktionsnedsättning.

1.4 NOMENKLATUR

Bytespunkt – Plats avsedd för möjlighet att byta mellan fordon eller färd sätt under en resa.

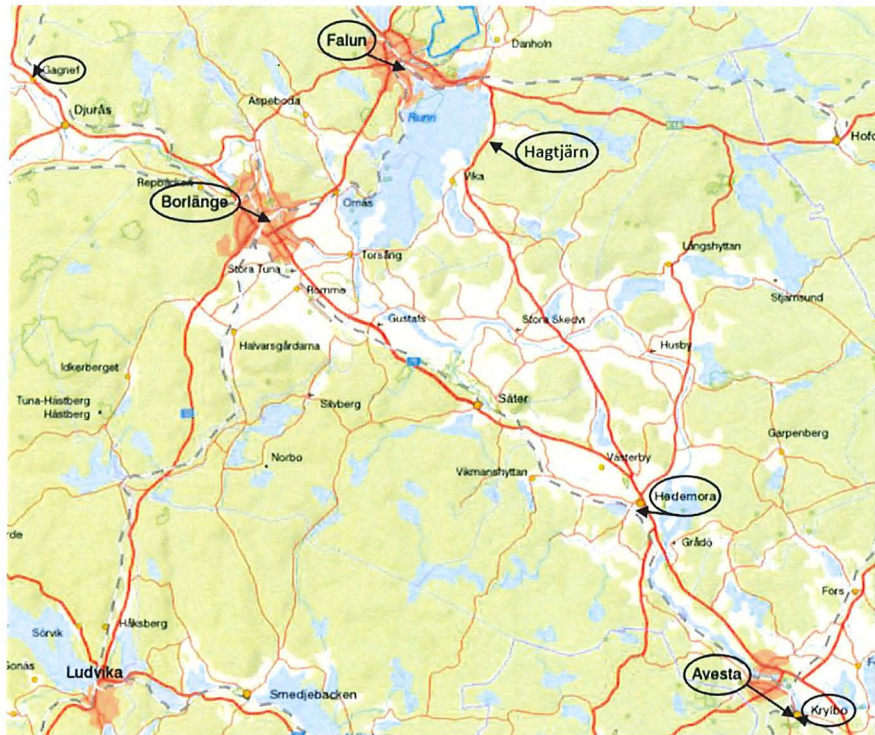
Funktionsnedsättning – nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. (En funktionsnedsättning uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd eller sjukdomar kan vara av bestående eller övergående natur.)

Funktionshinder – en begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. (Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar framförallt om bristande tillgänglighet i omgivningen.)

2 DELTAGARNAS UPPLEVELSER

Nedan sammanfattas de fallstudier som genomfördes med hjälp av enkätsvar och inspelade samtal med deltagarna samt bilder tagna under fältdagarna. För varje bytespunkt finns det även med förslag på vilka åtgärder man kan genomföra för att förbättra situationen där denna upplevdes som bristfällig.

Nedan visas en översiktskarta över de sex bytespunkter som besöktes under fältdagarna.

Figur 1: Bilden visar de sex bytespunkter som undersöktes under fältresorna i juni 2017.

2.1 HÅLLPLATS HAGTJÄRN

Hållplats Hagtjärn ligger vid riksväg 69, mellan Falun och Vika.

Figur 2: Busshållplatsen Hagtjärn, översiktsbild. De gula sträcken visar var man kan gå till och från busshållplatsen. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.1.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Det finns inga gångstråk eller stigar som knyter an till hållplatsen. Det finns en gång- och cykelväg på andra sidan vägen (en väg mellan Falun och Vika) men det finns inget övergångsställe över vägen vid hållplatsen. Gång- och cykelvägen har grusslitage och den är inte snöröjd på vintern.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Alla deltagare var eniga om att det var svårt att ta sig till och från hållplatsen. Det saknas övergångsställe eller tunnel till gång- och cykelvägen på andra sidan vägen.
- Synskadad: Bor jag vid en hållplats är det ganska lätt för mig att ta mig till och från hållplatsen för då har jag antagligen lärt mig vägen och alla olika hjälpmedel och begränsningar.
- Rörelsehindrad: Det svåraste för mig är att ta mig till hållplatsen. Grusväg är svårt att åka på i manuell rullstol.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Alla deltagare var eniga om att det var svårt och även farligt att ta sig längs vägen samt över vägen till och från hållplatsen.
- Några tyckte att det behövdes hastighetssänkande åtgärder vid hållplatsen för att trafiken går i hög hastighet på sträckan. En deltagare föreslog skyltar för biltrafiken som informerar om att det finns en busshållplats.
- Synpunkter kom in om att det är svårt på sommaren men ännu svårare eller omöjligt på vintern att ta sig till och från hållplatsen på gång- och cykelvägen.
- Trafiksituationen tycktes skapa stress när deltagare måste korsa vägen.

- Sikten på riksväg 69 upplevdes som god då hållplatsen ligger på en raksträcka.

Figur 3: Deltagarna upplevde att det var svårt att ta sig över vägen på ett trafiksäkert sätt.

2.1.2 Att orientera sig

Allmänt:

På hållplatsen finns det taktila plattor för synskadade som ska leda till bussens framdörr.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Allmänt tyckte deltagarna att det var lätt att orientera sig.
- Synskadad: Uppmärksningen av kanten var god med en speciell uppmärkning där bussen ska stanna så att dörrarna är på rätt ställe.
- Synskadad: Hållplatsstolpen ligger för långt ute i diket. På vintern, när snön täcker plattorna går det inte att hitta hållplatsen. Om stolpen istället varit placerad intill plattorna skulle den kunna användas som stöd i orienteringen. Ett annat alternativ är att bygga ett väderkydd eller bänk så försvinner orienteringsproblemet.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- De flesta av deltagarna tyckte att det var lätt att orientera sig.
- Vissa deltagare tyckte att det var svårt att orientera sig. Det hade dock främst koppling till informationsbrist, se nästa underkapitel.

Figur 4: Busshållplatsen har upphöjd kant och ledstråk.

Figur 5: Hållplatsstolpe som skulle kunna fungera som stöd i orienteringen för synskadade om den var placerad på ett annat sätt.

2.1.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Det finns en skylt med namnet på busshållplatsen och information om vilka linjer som angör hållplatsen.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Hörselskadad: Busshållplatsens namn är väl synligt på skylten.
- Synskadad: Det saknas information. Hållplatsnamnet borde finnas på en skylt med både punkt och relief i lagom höjd. Större bokstäver med god kontrast, dvs. minst 0,4. Självt använder jag mobilen för att få fram information om när bussen går vid en hållplats.
- Några av deltagarna påpekade att det inte finns någon informationstavla t.ex. med tidtabeller.

- Flera deltagare reagerade på att hållplatsens namn står med röd bakgrund och vit text. Detta tycktes göra texten svårläst.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några deltagare tyckte att namnet på skylten satt för högt upp. Det leder bl.a. till att det kan vara svårt att veta var man är när man går av bussen.
- Många av deltagarna saknade information eller tyckte att informationen var bristfällig.

2.1.4 Att köpa biljett

Allmänt:

Det går inte att köpa biljett på hållplatsen. Inne i bussen går det inte att betala med kontanter. Kortbetalning och resekort samt e-biljett och sms är idag giltiga betelsätt.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Några av deltagarna upplever det allmänt som en brist att kontantbetalning togs bort nyligen på alla linjer.
- Synskadad: Många synskadade är även äldre och ett nytt sätt att betala kan vara problematiskt för dem. De berättar för representanten att de vittnar om att "de hänger inte med i den digitala utvecklingen".
- Hörselskadad: Det finns ingen information om biljettköp på hållplatsen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare funderade om det fanns behov för att kunna köpa biljett på plats just på denna hållplats.
- En annan deltagare påpekade att kort eller smart phone inte är självklara tillhörigheter för många äldre. Alla dessa tekniska "möjligheter" kräver dessutom välfungerande fingerfärdighet och syn.

Figur 6: Det går inte att betala med kontanter på bussen.

2.1.5 Att vila

Allmänt:

Det finns ingen sittbänk. Det finns heller inget väderskydd.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Många deltagare saknade möjlighet att sitta samt saknade någon form av väderskydd.
- Rörelsehindrad: Tyvärr fanns inga bänkar att sitta på och ingen busskur. För min grupp där du har någon med t.ex. rullator behövs det någonstans att sitta.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- De flesta av deltagarna saknade sittmöjligheter och väderskydd.

Figur 7: Sittmöjligheter och väderskydd saknas på busshållplatsen.

2.1.6 Att gå på toalett

Allmänt:

Möjligheten att gå på toalett saknas såväl på hållplatsen som i bussen.

2.1.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

Hållplatsen har en upphöjd kantsten.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Många av deltagarna var nöjda med utformningen av själva hållplatsen och den upphöjda kanten.
- Synskadad: Bra höjd på hållplatskanten. Synskadade är beroende på att bussen angör på rätt ställe och helt intill kanten. Om den stannar så att det blir en fotglipa mellan buss och kantsten så riskerar man att göra felbedömning med käppen och snubbla.

- Rörelsehindrad: Den upphöjda kantstenen upplevdes som positiv. Utformningen är bättre än på de flesta hållplatser på landsbygden i Dalarna. Det är lätt att ta sig in i bussen om man faller ner rampen.
- Reumatiker: Högt steg i alla landsvägsbussar.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare: Det fordon som vi nyttjade var modernt med möjlighet att höja och sänka fordonet.
- Några tyckte att trappsteget var för högt.

Figur 8: Hållplatsen har en upphöjd kantsten vilket underlättar på- och avstigning.

2.1.8 Övriga synpunkter

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- För att råda bukt på is och snö i ledstråk skulle eluppvärmda ledstråk i de taktila plattorna kunna vara ett alternativ menade en deltagare. Det finns på vissa järnvägsplattformar.
- En rörelsehindrad beskrev länkhjulen på moderna rullstolar som ett problem på vintern när det kommer i kontakt med grus som används som halkbekämpning. Deltagaren konstaterade skämtsamt att tillverkarna har satt på dessa små hjul för att de rullar så bra i gallerior vilket inte är användbart i Dalarna.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare uttryckte sig så: Illa att det klistras rasistiska dekaler på hållplatsskyltar och stolpar.

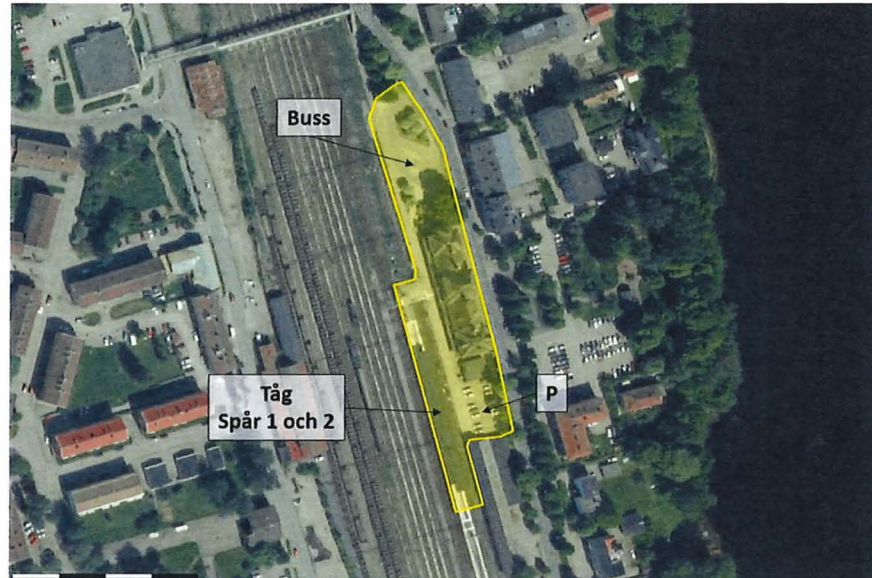
2.1.9 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Flytta hållplaststolpen så att den kan fungera som stöd i orienteringen för synskadade. Hinderfri höjd enligt Boverkets författningssamling, BFS, ska beaktas.
- Hållplatsnamnet tydligt i kontrastrik relief och punktskrift. Båda i lagom höjd.

- Informationstavla med tidtabell, vilka busslinjer som angör hållplatsen, information om hur man kan betala för resan osv.
- Övergångsställe och hastighetssänkande åtgärder.
- Tillgänglighetsanpassade sittplatser.
- Väderskydd om hållplatsen har mestadels påstigningar. Vissa platser har nästan enbart avstigningar och på dem finns det inte samma behov för väderskydd.
- Vinterväghållning på gång- och cykelväg.
- Förbättrad gång- och cykelväg, måttanpassad och med jämnt och fast ytskikt.

2.1 AVESTA KRYLBO JÄRNVÄGSSTATION

På järnvägsstationen Avesta Krylbo utvärderades busshållplatser i anknötning till stationshus och plattform till två järnvägsspår.

Figur 9: Avesta Krylbo järnvägsstation, översiktsbild. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.1.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Vid busshållplatserna är kantstenarna låga och det finns inga varken övergångsställen eller gångpassager över bussgatan. Vid huvudingången till stationshuset finns det trappor men ingen ramp.

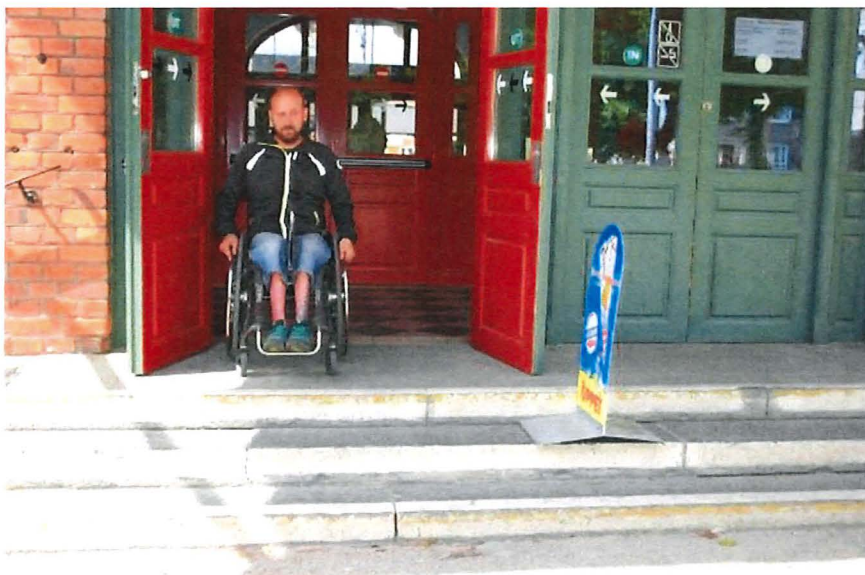
Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Rörelsehindrad: Svårt att ta sig till stationen om man kommer med buss. Kantstenen på bussrefugen är låg. Den är inte nedsänkt för att möjliggöra passager över gatan. Kantstenen på järnvägssidan är halvnedsänkt.
- Rörelsehindrad: Trapp ner från stora entrén men ingen ramp. Folk hänvisas att ta sig runt byggnaden för att komma in men det är en ganska lång sträcka.
- Rörelsehindrad: Bra ledstång i två höjder till spåren men underhållet är bristfälligt.
- Rörelsehindrad: Inne i cafét finns det två ramper som är för branta för rullstolar.
- Några tyckte att det gick bra att ta sig runt.
- Andra påpekade att markbeläggningen var dålig utomhus med höga kanter och dålig asfaltering.
- En deltagare tyckte att det var rörigt mellan stationen och busshållplatsen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Upplevelsen hos många var att det inte fanns några större problem att ta sig runt om man inte har några funktionsnedsättningar.

- Många påpekade att det borde finnas ramp och ledstång/räcke vid huvudentrén där det idag endast finns trappor. Det upplevdes som en lång sträcka att behöva ta sig runt huset om man inte klarar av att ta sig upp för trapporna. Det skulle också vara bra med kontrastmarkeringar på trappan.
- En deltagare upplevde att det var långt till bilparkeringen. Det påpekades också av flera att det inte fanns ett markerat övergångsställe på gatan framför stationshuset. Detta är viktigt bland annat för att gå till och från bilparkering som finns på andra sidan gatan.
- Ankomst med buss till järnvägsstationen kräver passage över ett antal trottoarkanter. Det innebär snubbelrisk och fallrisk för begränsat seende, äldre och rörelsehindrade.
- En deltagare påpekade att räcke saknades mot spår 1.
- En deltagare upplevde att det inte var några större problem med tanke på att vissa stationer är gamla och inte så enkla att ändra på.
- En deltagare påpekade att en container stod i vägen när man skulle ta sig från parkeringsplatsen till stationshuset. I närheten finns även ett brunnsock som kan skapa snubbelrisk.

Figur 10: Trappsteg men ingen ramp vid stationshuset.

Figur 11: Container och brunnsock på vägen mellan parkering och järnvägsspåren.

2.1.2 Att orientera sig

Allmänt:

Det finns ledstråk både inomhus och på vissa sträckor utomhus, t.ex. på perrongen och nära stationshuset. Det finns däremot inga ledstråk vid busshållplatserna och på vägen mellan bussar och tåg. Det finns en mötesplats utomhus och en inne i stationshuset. Utanför stationshuset finns det en informationskarta i punktskrift och relief.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Svårt att hitta då det varken finns några naturliga eller konstgjorda ledstråk mellan färdmedlen. Inga tydliga markeringar från bussrefugen som visar på vart man ska gå åt för håll.
- Synskadad: Det finns en taktil informationstavla i relief utanför entrédörrarna, men den är konstigt utplacerad.
- Synskadad: Ledstråk finns inom byggnaden och de är godtagbara men det finns dock exempel på förbättringsmöjligheter, t.ex. fanns det en markering i ledstråket till bänkarna, men inte till biljettautomat. Ett annat exempel är att det finns en utgång och en ingång på var sin sida huset och ledstråken hjälper dig inte att veta var du ska ut/in. Du leds på lika sätt till in- och utgång och när du ska ut, och kommer till ingång, så kan du som synskadad inte förstå varför dörrarna inte öppnas.
- Synskadad: Gummit på ledstråken bromsar delvis upp käpprörelsen.
- Synskadad: Ledstråk utomhus är delvis bra, t.ex. på tågplattformen men delvis är de felaktiga och inte helt komplett utplacerade, t.ex. finns det ledstråk nära stationshuset men det leder inte ända in till huset.
- Synskadad: Svårt att veta var spåret börjar när man går ut till perrongen. Lite otäck känsla när det inte finns någon bom, eller finns det en sådan? Det är mycket otydliga ledstråksmarkeringar just där eftersom man använt varningsplattformarna (kupolplattformarna) även som ledstråk.
- Hörselskadad: Uppmärkning av busshållplatserna saknas. Vilken hållplats är A, B eller C?
- En deltagare påpekade att tidtabellerna inne i stationshuset satt högt uppe och hade motljus vilket gjorde det svårt att se informationen.
- En annan deltagare upplevde att det saknades information på en del informationstavlur.
- En deltagare upplevde att det var dålig markering mot spåren där bussarna stannar.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några tyckte att det var lätt att orientera sig och bra med informationsskärmar.
- En deltagare påpekade att mötesplatsen borde vara skyltad från båda håll och en annan tyckte att den borde vara under tak.

Figur 12: Det finns varken gångpassage eller övergångsställe över bussgatan.

Figur 13: Stråk mellan busshållplatser och järnvägsspår.

2.1.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Prator finns på plattformen vid spår 1 och 2. Ledstråken berättar dock inte var den är. Det finns inga pratorer inne i stationshuset och inte heller vid busshållplatserna.

Det finns digitala tabeller med information om avgående och ankommande tåg både ute vid spåren och inne i stationshuset.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det finns en prator på tågplattformen som inte är så enkel att hitta, men mig veterligt inte någon prator för busstrafiken.
- En deltagare påpekade att tidtabellerna satt högt upp och hade motljus. Svårt att se info. En annan tyckte att färgen inte var optimal.

- En deltagare påpekade att det saknades information på en del informationstavlor men att det var positivt att det inne på fiket satt infotavla med ankommande och avgående tågtrafik (buss saknas dock).
- Många tyckte att det var bra information om tågtrafiken.
- En deltagare tyckte att det var dåligt med skyltning på busshållplatserna.
- Synskadad: Punktskriften på mötesplatsen är placerad väldigt lågt vilket gör den svåräst, speciellt för långa individer.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Många tyckte att det var hyfsat lätt att ta till sig information.
- En del tyckte att det var svårt att ta till sig information, t.ex. var kontrasten på tidtabellerna dålig och texten var för vissa för liten.

Figur 14: Mottjus på informationsskärmarna gjorde att det var svårt att se läsa av dem.

Figur 15: På vissa ställen saknas det ledstråk, t.ex. till pratorn på perrongen.

Figur 16: Punktskriften på mötesplatsen är svåräst för långa individer.

2.1.4 Att köpa biljett

Allmänt:

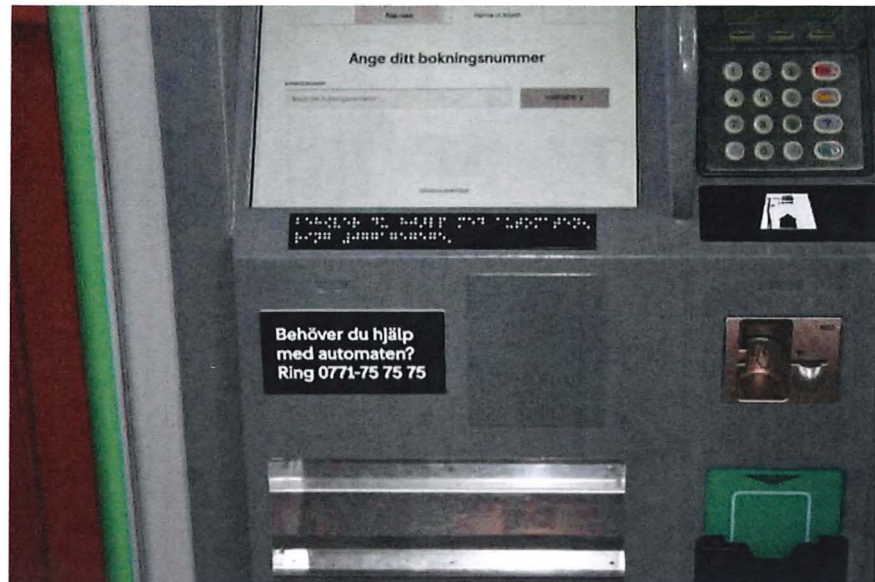
Inne i stationshuset finns det biljettautomat för att köpa tågbiljetter. Det finns inte en möjlighet att köpa bussbiljetter på plats.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Biljettautomat för tåg är inte tillgänglig för synskadade men det fanns i punktskrift information om att man kunde ringa till SJ vid behov av hjälp med att köpa biljetter.
- Rörelsehindrad: Saknade personal att köpa biljetter av.
- Hörselskadad: Om jag behöver ringa journumret vid problem vid biljettautomaten gäller det att jag har hjälpmedel till telefon så att jag kan höra.
- Några deltagare påpekade att det enbart fanns biljettautomat, svårt för äldre och personer med vissa funktionsnedsättningar att använda.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Många deltagare upplevde det som negativt att det endast gick att köpa biljetter via automat. Det utgör problem för personer med vissa funktionsnedsättningar som exempelvis för äldre med stela fingrar. Det kräver dessutom datakunnande.
- En deltagare påpekade att vid behov av hjälp med biljettautomaten fattades det information om att det endast går att få hjälp måndag-fredag.
- En deltagare tyckte att det var viktigt att kunna fråga någon om något är otydligt.

Figur 17: Biljettautomat för tågresor är inte tillgänglig för synskadade men det finns i punktskrift information om att man kan ringa till SJ vid behov av hjälp med att köpa biljetter.

2.1.5 Att vila

Allmänt:

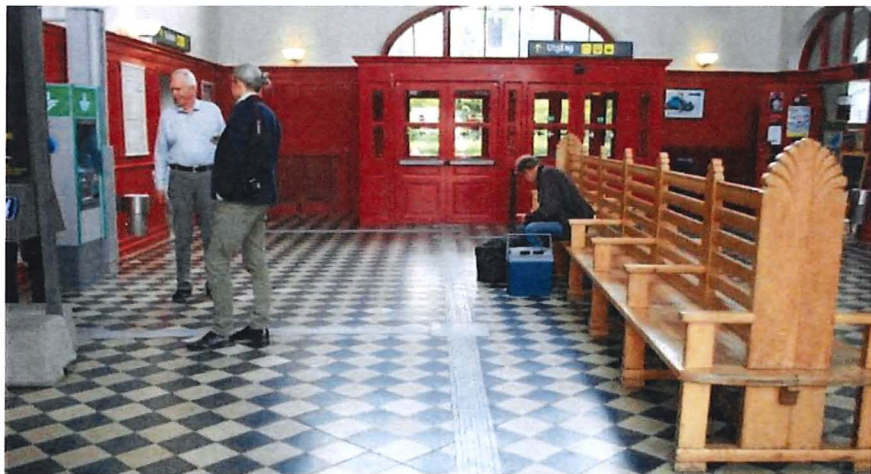
Sittplatser finns inne i stationshuset, ute på perrongen och vid en av busshållplatserna.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Alla deltagare upplevde att det fanns gott om sittplatser, speciellt inne i stationsbyggnaden.
- Synskadad: Ledstråk finns till bänkar i byggnaden.
- Hörselskadad: Det finns möjlighet att sitta men ingen bra ljudmiljö.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte att det fanns gott om sittplatser inomhus men en deltagare påpekade att det var begränsat bänkutrymme ute vid plattformarna.

Figur 18: Sittplatser inne i stationshuset.

2.1.6 Att gå på toalett

Allmänt:

Det finns möjlighet att gå på toalett. Det kostar 5 kronor och nyckeln hämtar man i kiosken.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Rörelsehindrad: Dörröppnare fanns men dålig ramp till kiosken för att hämta nyckeln/koden till toaletten.
- Synskadad: Att behöva hämta nyckeln i kiosken är inte en god lösning om man har problem och har bråttom att först gå till toaletterna för att sedan hänvisas till kiosken.
- Många upplevde det som negativt att toaletten bara går att använda under kioskens öppettider och tyckte att det var krångligt att behöva hämta en nyckel i kiosken.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Flera deltagare upplevde det som negativt att toaletten bara går att använda under kioskens öppettider.

2.1.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

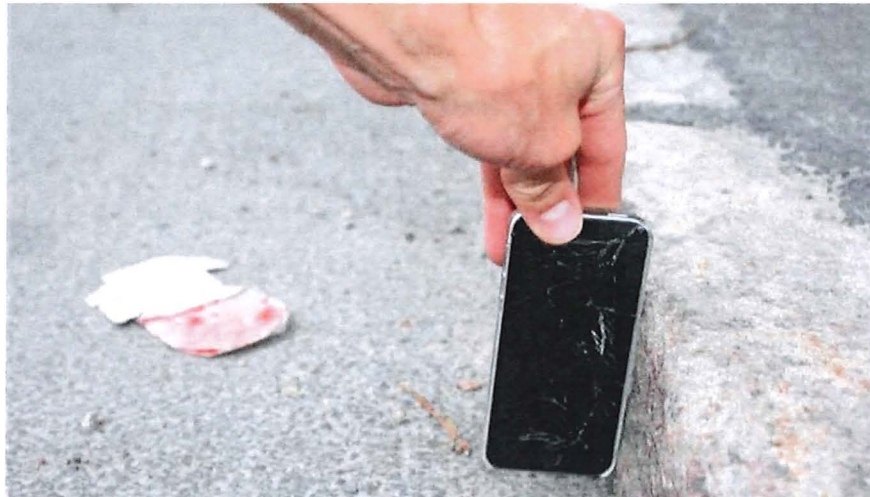
Kantstenen vid busshållplatserna är relativt låg, se figur nedan. På plattformen finns det varningsplattor vid spåren.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det var god höjd på bussrefugen, men saknade vita markeringsplattor samt kupolplattor där dörrarna ska vara.
- Rörelsehindrad: Det gick bra att komma till bussen men svårt att komma till depån pga höga kanter som ej var nerfasade.
- Reumatiker: För höga steg. Kantstenen är ganska låg.
- Busschauffören: Refugerna bussarna angör vid är för korta för att det ska vara lätt för bussföraren att placera båda dörrarna i vid rak kant.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några upplevde att det var svårt att ta sig från bussen till järnvägsområdet. Det var bland annat på grund av nivåskillnader och avsaknad av övergångsställen.

Figur 19: Kantstenen var relativt låg vid busshållplatsen (telefon som skala).

2.1.8 Övriga synpunkter

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några deltagare upplevde att det var rörigt i området, t.ex. onödiga reklamskyltar, dålig målning, ful papperskorg vid busshållplats, klottor, skräpigt och ovårdat spår område, dålig skötsel av väntsalen, bilar körde på perrongen mellan stationshuset och spåren och cykelställ på fel ställe intill ingången.
- En deltagare undrade varför man valt att hyra ut två ut av de p-platser som finns närmast stationshuset till en firma.
- Inne i stationshuset har man tagit bort ett element men lämnat kvar rör och vassa plåtskivor.
- En deltagare tyckte att det var dålig helhetssyn. Bra för vissa grupper men mycket dåligt för andra.
- Två deltagare var nöjda med fikets stil.

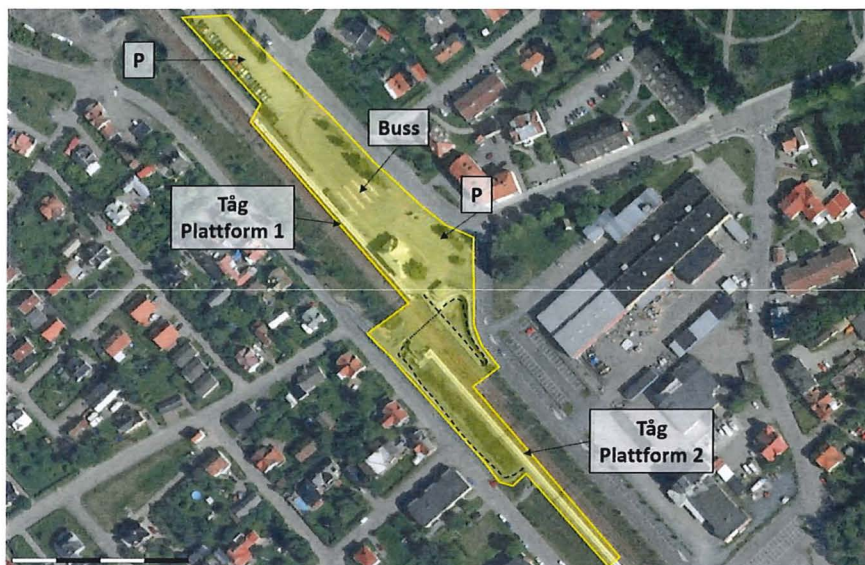
2.1.9 Önskade förbättringar/åtgärdsförslag

- Förbättra tillgängligheten mellan busshållplatsen och stationen.
- Kontrollera höjden på kantstenarna vid busshållplatsen.
- Anlägga en ramp vid stora entrén där det idag endast är en trappa. Det kan vara för långt för vissa att gå runt huset.
- Mäta lutningarna på ramperna inne i cafét.
- Se över ledstråken inomhus och utomhus. På vissa ställen saknas det ledstråk och på vissa ställen är det fel typ av plattor som används.
- Grind/bom vid järnvägsspår.
- Flytta eller ta bort fysiska hinder som containern och brunnslöcket.
- Placera om informationstavlan i relief så den hamnar rätt i höjd.
- Märka upp busshållplatserna för underlätta att användarna hittar rätt.
- Se över mötesplatsen och skyltningen till denna.
- Sänk tidtabellerna inomhus och placera dessa så att de inte hamnar i motljus.

- Gör det lättare att hitta pratorn på perrongen och komplettera med en prator eller någon form av linjeutrop även vid bussarna.
- Underlätta att köpa biljett med en mer tillgänglig biljettautomat med bättre information.
- Se över antalet sittplatser på plattformarna och dess tillgänglighet.
- Tillgänglighetsinventera toaletten och undersök möjligheterna för att toaletten ska kunna användas även när kiosken är stängd.
- Kontrollera upprustningsbehov vid spåren, t.ex. på beläggning och ledstång.
- Flytta på de uthyrda parkeringsplatserna för att göra dessa tillgängliga för rörelsehindrade.

2.2 HEDEMORA RESECENTRUM

Hedemora resecentrum består av fyra busshållplatser ett stationshus och två järnvägsspår med var sin plattform.

Figur 20: Hedemora resecentrum, översiktsbild. Källa bakgrundskarta: Lantmäteriet.

2.2.1 Att ta sig runt

Allmänt:

Busshållplatserna har upphöjd kantsten. Det går att ta sig runt hela området och stationshuset utan hinder i form av trösklar eller trappsteg. Att ta sig mellan plattform 1 och 2 kan man göra antingen via trappor eller via ramper.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Rörelsehindrad: Det är svårast att ta sig mellan plattform 1 och 2. Där finns det en lång och brant ramp med dåliga/felaktiga vilolägen.
- Rörelsehindrad: Det var svårt att hitta dörröppnare på stationshuset.
- Rörelsehindrad: Det gick bra att ta sig runt med rullstol i stationshuset.
- Rörelsehindrad: Det gick bra att ta sig till bussen och stationen. Gick bra att ta sig runt med rullstol.
- Synskadad: Trapporna verkar ha väldigt korta steg (halva skon fick inte plats).
- Många tyckte att det var ganska lätt att röra sig inom knutpunkten.
- Flera tyckte att det var långt att ta sig till perrong 2, speciellt för dem som inte kan använda trapporna, t.ex. de som använder rullstol eller rullator och de som har barnvagnar eller tunga väskor med sig. Vissa tyckte att tunnlarna kändes otrygga. Det föreslogs både hiss och rulltrappa till tunneln under järnvägen.
- Refugerna vid de yttre busshållplatserna har en nedsänkt yta som man kan ta sig ifrån och till en nedsänkt kant för att sedan kunna ta sig till tågen. Det är dock otydligt var det är tänkt att man ska korsa bussarnas köryta.

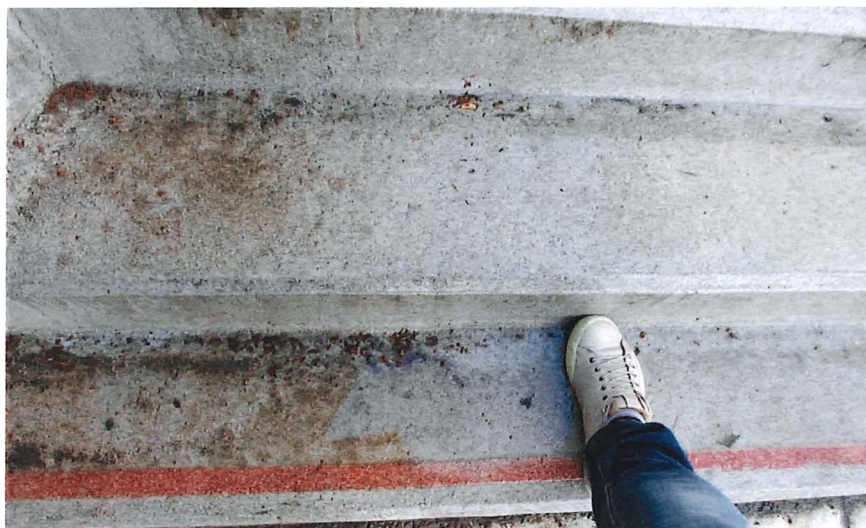
- Dörren på stationshuset som vetter mot spår 1 öppnas och stängs automatiskt. Dörren på andra sidan stationshuset öppnas inte automatiskt. Man kan trycka på dörröppningsknappar både inne och ute men knapparna är konstigt placerade och ganska långt ifrån dörren.
- Det fattas räcke vid spår 2 på kortsidan mot stationen, vilket innebär fallrisk.
- Ramper finns till spår 2 och det ger rörelsehindrade en möjlighet att ta sig på egen hand till spår två. Bra ledstång i två höjder finns längs med ramperna. Det finns dock några saker som behöver ses över:
 - Det står på en skylt att rampen är kraftigt lutande. De är nybyggda så de borde uppfylla krav om maximal lutning.
 - Ena rampen är asfalterad. Den har några vilolägen men de är inte markerade så det blir otydligt för den som ska använda rampen om man kan vila på vägen upp. Detta kan enkelt åtgärdas genom att markera upp dessa ställen. Eventuellt skulle man kunna placera en bänk mitt i.
 - Den andra rampen har plattor. Med jämna mellanrum kommer område som markeras med ljusa plattor och ser ut som vilolägen men dessa ställen lutar så de kan inte användas som vilolägen.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- En deltagare sa att det kan vara stökigt och svårt att ta sig från "bussplattformerna" till avgångsplattformerna för tåg, exempelvis om tre bussar är på plats samtidigt.
- Det är lättast att ta sig från hållplats A till tågområdet. Från de andra busshållplatserna måste man korsa bussgatan.
- En deltagare tyckte att stationen låg ganska långt från centrum om man är syn- eller funktionshindrad.
- Många tyckte de långa ramperna och trapporna till plattform 2 var besvärliga.
- Någon tyckte att det var knepigt att ta sig runt inomhus.
- En deltagare tyckte att skyddsräcket mellan bussavstigning och spårdike borde förlängas mot bänkarna som är under tak på plattform 1.

Figur 21: En lång ramp mellan spår 1 och 2 utan platta vilolägen.

Figur 22: Korta trappsteg mellan spår 1 och 2. Skostorlek 39 får precis plats.

Figur 23: Räcke saknas på plattformen vid spår 2.

2.2.2 Att orientera sig

Allmänt:

Det finns ledstråk vid busshållplatserna och på tågplattformarna men det finns inte ledstråk mellan dessa.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Bra ledstråk vid busshållplatserna och vid tågplattformarna men det saknades ledstråk mellan färdstegen. Det fattas även någon form av hjälp för att orientera sig från de yttre busshållplatserna och över bussarnas köryta.
- Synskadad: Man använde vita kupolplattor längs med hela bussrefugen vilket minskar kännbarheten för där bussen ska stanna med dörren.
- Synskadad: Det är svårt att som förstagångsresenär förstå hur knutpunkten är uppbyggd. Eftersom det inte finns någon personlig

service i byggnaden kan man dessutom inte få någon hjälp om man skulle behöva det. Byggnaden i sig är inte tillgänglig med ledstråk.

- Synskadad: Svårt att förstå uppbyggnaden mellan perrong 1 och 2. Förskjutna tågplattformar är förvirrande, även om man använder informationstavlan i relief.
- Synskadad: Informationsskylten på perrong 2 är placerad så att man om man inte hittar den kan man falla ner bakom den. Viktigt att informationstavlorna inte har samma "knopp" för var jag befinner mig på kartan.
- Synskadad: Ledstråket vid spår 1 ger ingen indikation om var man ska gå in i stationshuset. Och när man kommer ut ur byggnaden saknas även någon form av varning för att inte hamna mitt i gångpassagen/shared space.
- Rörelsehindrad: Det är svårt att hitta information om vissa platser.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Området tycks vara stort. Vissa tyckte att det var lättöverskådligt, andra tyckte att det är svårt att hitta till spår 2 via många trappsteg eller långa ramper.

Figur 24: Ledstråket vid spår 1 ger ingen indikation om var man ska gå in i stationshuset.

2.2.3 Att ta till sig information

Allmänt:

Restidsinformation finns på skärm vid den busshållplats som har väderskydd. Skyltar finns som visar vilka linjer som angör vilken busshållplats. Tåginformation och information om bussar finns på skärmar inne i stationshuset. Informationskarta i relief som visar hur man tar sig mellan plattform 1 och 2 finns.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det fanns en informationskarta i relief för att hitta till plattform 2. Den var dock dåligt placerad och det fanns inte ledstråk som ledde till eller från den. Samma skylt finns på spår 2.

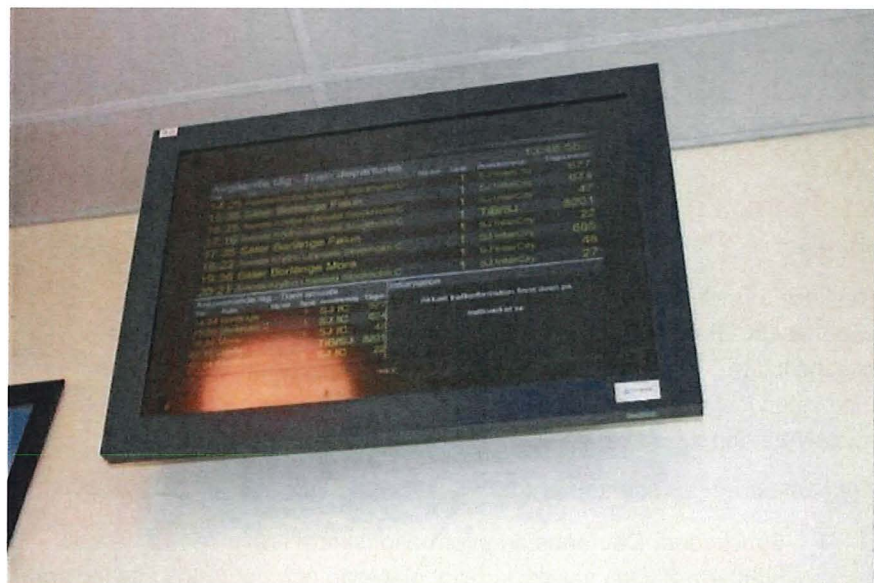
- Synskadad: Nedanför trappen till plattform 2 finns det informationsskyltar med punktskrift om hur man ska fortsätta mot spår 2. Samma typ av information finns vid den andra trappen som leder upp till spår 2.
- Synskadad: Vet ej om det fanns någon ytterligare information för synskadade. Möjligen utrop för tågen.
- Hörselskadad: Ute finns en infotavla med ankomster och avgångar för tåg. Den övre delen var oläsbar.
- Rörelsehindrad: Dåliga informationstavlor som satt för högt upp. Svårt att läsa.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några deltagare tyckte att det var svårt att hitta information eller att den var bristfällig.

Figur 25: Informationstavla finns i relief och punktskrift för att orientera sig mellan spår 1 och 2 men det saknas ledstråk till och från tavlan.

Figur 26: Informationstavla som sitter högt upp kan vara svåräst.

2.2.4 Att köpa biljett

Allmänt:

Det finns en biljettautomat för bussbiljetter vid busshållplatserna. Tågbiljetter går inte att köpa på plats.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- En deltagare saknade personal att köpa biljett av på knutpunkten.
- Synskadad: Det fanns en pekskärm vid busshållplatsen, men den fungerade inte för synskadade. Någon biljettautomat för tåg hittade jag inte.
- Några tyckte att det var svårt att se vad som stod på bussbiljettautomaten.
- Flera deltagare kommenterade att det var svårt att hitta biljettförsäljning och information angående biljettköp för tågresor.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte att det var svårt att använda automaten för bussbiljetter, det gick inte att se på skärmen i dagsljus och den var inte användarvänlig.
- Deltagarna hittade ingen information om hur man köper tågbiljetter.

Figur 27: Biljettautomat för bussar är inte tillgänglig för synskadade. I dagsljus är det även för andra svårt att se vad som står på skärmen.

2.2.5 Att vila

Allmänt:

Det finns sittbänkar vid busshållplats A, inne i stationshuset och under tak utanför stationshuset.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det fanns bänkar i byggnaden men inget ledstråk till dem (det var i och för sig ett mycket litet utrymme att söka igenom).
- En deltagare sa att sittplatser fanns men att mycket klotter gjorde miljön otrevlig.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Några uppskattade att bänkarna utomhus var under tak.
- En deltagare skrev: Efter en fullständigt obeskrivlig "logistisk lösning" med uttröttande vandring för att nå plattform 2 fann man inga bänkar för en stunds vila.
- Det finns inga bänkar på de långa ramperna till plattform 2.

Figur 28: Bänkar finns varken på ramperna till plattform 2 eller på själva plattformen.

2.2.6 Att gå på toalett

Allmänt:

Det är oklart om det finns toalett i stationshuset.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Toalett finns troligtvis i stationshuset men betalningssystemet verkade inte fungera. Det fanns ingen information om att detta var en toalett om man bortser ifrån WC klotter, eller hur man skulle betala för toalettbesöket.
- Synskadad: Det fanns inget ledstråk till toaletten. Det är viktigt att toaletten fungerar.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna var inte säkra på om det fanns en toalett i byggnaden.
- Det verkar finnas en toalett inne i stationshuset men den är inte skyltad som sådan. Dörren är låst och ingen information om hur man ska öppna den. Det finns en myntautomat men det står inte hur mycket det kostar eller vilken typ av mynt som går att använda. Det finns också en kodbricka men inget om hur man ska använda den.
- Många deltagare sa att det allmänt är viktigt att ha fungerande toalett på en plats som denna.

Figur 29: Troligtvis dörren till toaletten. Det saknas information om att detta är en toalett och om hur man ska betala för den.

2.2.7 Att ta sig in i fordonen

Allmänt:

Bussrefugerna har hög kant. På plattformarna finns det varningsplattor vid spåren.

Synpunkter av representanter från Funktionshindersrådet (FRID):

- Synskadad: Det verkade som om bussrefugerna inte hade tillräcklig höjd så att bussen, när den sänkte ned sig, hamnade på samma nivå.
- Rörelsehindrad: lätt att ta sig till fordon och lätt att komma upp.
- Reumatiker: Högt steg.
- Taktilla plattor fanns vid alla busshållplatser men bussarna stannade inte med dörrarna på rätt ställe.
- Bussarna stannade inte heller helt intill kanten vilket gör det svårare att kliva av och på.

Synpunkter av representanter från Pensionärsrådet (LPR):

- Deltagarna tyckte att det gick bra.

Figur 30: Taktila plattor fanns vid alla busshållplatser men bussarna stannade inte med dörrarna på rätt ställe. Vissa bussar stannade inte heller helt intill kanten.

2.2.8 Övriga synpunkter

Synpunkter av alla deltagare:

- Många kommenterade på hur klottrigt och därmed otrevligt det var både inne i byggnaden och på vägen till plattform 2. Det gav intryck av dålig ordning.
- Många saknade också personal på plats för att kunna få information och möjlighet att köpa biljett över disk. Dagens digitala samhälle gör att många äldre drar sig för att åka kollektivt. En deltagare föreslog: varför inte ge gratis eller mycket låg hyra för kioskverksamhet i byte mot att personalen finns för att informera resenärer.
- En deltagare kommenterade på biltrafik inom gångområdet. Hemtjänstens personal måste köra ända in på området för att lasta sina bilar med exempelvis mat för utkörning.

Figur 31: Klottet på informationsskyltar.